СЛОВО Просвіти

Без мови немає нації!

ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ ТИЖНЕВИК 21—22 (1349), 4—10 червня 2026

Гасла “Просвіти” мають відгукуватися в наших серцях

27 травня у сквері між виходом із метро “Контрактова площа” (вул. Спаська) та пам’ятником Григорію Сковороді відкрилася вулична виставка, присвячена 120-річчю Київської “Просвіти”.

Євген БУКЕТ

Вона розповідає про історію першої легальної української громадської організації у Києві, яка стала одним із головних осередків формування модерної української нації та підготовки майбутніх творців української державності.

Голова Українського інституту національної пам’яті **Олександр Алфьоров** нагадав, що ідея створення “Просвіти” на теренах Наддніпрянської України, що перебувала у складі російської імперії, прийшла з Галичини – перша “Просвіта” була створена у 1868 році у Львові.

“Просвіта” в Києві – це був виклик системі, який став можливим завдяки тому, що українська нація була збурена тут, у підросійській частині України. Перенесена “Просвіта” сюди, як аналогічні осередки, що відкривалися в Одесі, Миколаєві, Катеринославі, в інших містах, свідчила про те, що росія вже руйнувалася”, – наголосив Олександр Алфьоров.

Голова Інституту також додав, що київська спільнота сприйняла появу “Просвіти” як початок радикальних змін у суспільному та державному ладі.

Голова Подільської районної в місті Києві державної адміністрації та просвітянин **Володимир Наконечний** відзначив важливість сьогоднішньої роботи зі збереження національної пам’яті, зокрема перепоховання подружжя Андрія та Софії Мельників, як державний поступ у тих справах, які в умовах бездержавності відстоювала “Просвіта”.

“Просвіта” – це український бренд, його треба берегти, оновлювати, запрошувати до товариства нових членів, омолоджувати й рухатися вперед згідно з викликами третього тисячоліття”, – додав Володимир Наконечний.

Голова Київського міського осередку “Просвіти” **Кирило Стеценко** зазначив, що нинішні просвітяни – нащадки великих провідників та засновників: Миколи Лисенка, Бориса Грінченка, Модеста Левицького, Лесі Українки.

“Метою “Просвіти” була фактично українізація українців. І це завдання досі перед нами стоїть. Нашій країні важливо бути сильною економічно і військово, та надважливо – бути при цьому українською Україною. В цьому є величезне покликання “Просвіти”, – наголосив Кирило Стеценко.

Ініціатором створення виставки є київський просвітянин Ігор Стамбол. Над текстами і наповненням виставки ми працювали з ним разом. Дизайнеркою виставки стала Анастасія Бас, концептуальна мисткиня з Криму, авторка мистецьких проєктів, направлених на зміцнення української ідентичності. За основу тла цих плакатів взято зразок орнаменту, створений Василем Кричевським, автором державного герба УНР. Бірюзовий колір – менш насичений аналог основного кольору сайту Київського столичного університету імені Бориса Грінченка, а шрифт – Kyiv Type – створений для альтернативної айдентики столиці, увібрав у себе мотиви українського авангарду.

Створення виставки було б неможливим без участі архівістів, зокрема, роботи з оцифрування документів, що стосуються діяльності організації з Державного архіву Київської області. Директорка ДАКО **Соф’я Каменєва** розповіла про те, як відбувалася ця масштабна та клопітка робота.

“Я думаю, що ця виставка – це перевірка того, що гасла “Просвіти” мають відгукуватися в душах і серцях наших співвітчизників”, – завершила свій виступ Соф’я Каменєва.

Директор Національної історичної бібліотеки України **Тарас Боровський** відзначив, що був дуже радий долучитися до створення виставки, адже НІБУ на сьогодні володіє найбільшим депозитарієм книг про діяльність Київської “Просвіти”.

Директорка Музею Бориса Грінченка Київського столичного університету імені Бориса Грінченка **Юлія Голубнича-Шленчак** розповіла про унікальну участь відомого українського мовознавця у створенні Київської “Просвіти”.

“Борис Грінченко – це дійсно недооцінена постать у нашій історії. Кожен із нас робить усе можливе, щоб історія оживала на вулицях нашого міста, тому що я, поки чекала зібрання, звернула увагу, як люди підходять і питають: “А що це за виставка?” Читають, ознайомлюються з цим, тому видимість цієї роботи – це те, що закладав Борис Грінченко, коли створював Київську “Просвіту”.

Організатори виставки: Український інститут національної пам’яті, Київське міське об’єднання Громадської організації “Всеукраїнське товариство “Просвіта” імені Тараса Шевченка”, Київське обласне об’єднання “Просвіта” імені Тараса Шевченка, Благодійний фонд імені Івана та Юрія Лип. Вона буде розміщена на Контрактовій площі до 11 червня, потім переїде в приміщення Національної історичної бібліотеки України, де 24 червня з нагоди ювілейної дати відбудеться круглий стіл.

ГЕОРГІЙ ФІЛІПЧУК

4

ПАМ’ЯТІ СИМОНА ПЕТЛЮРИ

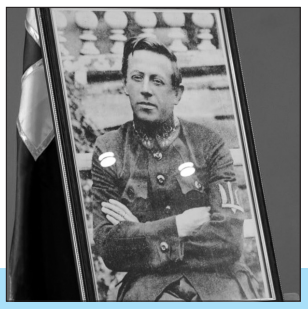

5,6,7

ЕДУАРД ОВЧАРЕНКО

15,16

ПЕРЕДПЛАТА—2026

Тижневик "Слово Просвіти" (індекс 30617) можна передплатити у відділеннях "Укрпошти" за допомогою "Каталогу медіа України" на друге півріччя 2026 рік (стор. 41).

Вартість є такою:
1 міс. — 71 грн.
3 міс. — 213 грн.
6 міс. — 426 грн.

Будьмо, друзі, разом!

“Влада не повинна стояти осторонь руйнівних для вітчизняного інформаційного простору процесів”.

Пов’язали життя зі словом

Цьогорічна “Журналістська весна”, яка зібрала разом студентів, викладачів, випускників і друзів Навчально-наукового інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка, розпочалася з покладання квітів до пам’ятника Тарасові Шевченку та вшанування пам’яті всіх, хто віддав життя за свободу й незалежність України. Старт святкуванню дав виступ військового оркестру в холі Червоного корпусу.

Урочисту частину відкрив виконувач обов’язків ректора КНУ **Валерій Копійка**. Він наголосив, що “Журналістська весна” не просто університетська традиція, а жива історія багатьох поколінь фахівців, які пов’язали своє життя зі словом, правдою та відповідальністю перед суспільством.

Директор Навчально-наукового інституту журналістики **Юрій Бондар** у своєму виступі звернувся до 79-річної історії журналістської освіти в Університеті – від відділення журналістики й факультету журналістики до сучасного Інституту журналістики. Він наголосив на нерозривному зв’язку журналістської школи КНУ з університетськими традиціями та вшанував покоління викладачів, випускників і науковців, які творили українську журналістику. За словами Юрія Бондаря, саме пам’ять про попередників і спадкоємність поколінь роблять Університет справжнім місцем сили.

Павло Мовчан

Учасників свята вітали наживо і онлайн високопосадовці, представники ЗСУ, медіа та громадських організацій. Ділилися спогадами про роки навчання випускники КНУ – журналісти різних поколінь. Тепло згадували незабутніх викладачів Дмитра Прилюка, Олега Бабишкіна, Анатолія Москаленка, Анатолія Погрібного, Аллу Коваль, Олександра Пономарева... Оплесками і квітами привітали Нелю Петрівну Трошину, яка понад пів віку пропрацювала методисткою факультету/Інституту журналістики.

Ще однією родзинкою свята стало вручення відзнак імені Симона Петлюри “Журналістика і Державність”. Один із засновників нагороди – громадський діяч, доктор історичних наук, професор КНУ Володимир Сергійчук – у своєму виступі зазначив, що

Олександр Клименко – автор фото В’ячеслава Чорновола

чин державника Симона Петлюри особливо актуальний в ці роки боротьби України за свою Незалежність із тим самим ворогом, що і понад століття тому.

Нагороди отримали: **Павло Мовчан** – голова Всеукраїнського товариства “Просвіта” імені Тараса Шевченка, громадський та політичний діяч, літератор, журналіст; **Михайло Коваль** – генерал-полковник ЗСУ, доктор військових наук; **Микола Герасименко** – генерал-лейтенант СБУ, заслужений юрист України, дослідник історії держави та права України; **Георгій Лук’янчук** – журналіст, громадський діяч.

Кожен з лавреатів мав короткий виступ. Зокрема, **Павло Мовчан** сказав, що його дуже непокоїть зникнення друкованої преси в Україні, тоді як на Заході газети продовжують свій шлях до читача. За словами шеф-редактора “Слова Просвіти”, влада не повинна стояти осторонь руйнівних для вітчизняного інформаційного простору процесів. Торкаючись актуального наразі питання історичної пам’яті, Павло Мовчан розкритикував міського голову Києва за байдужість до увічнення в столиці пам’яті героїв української історії.

“Було б справедливо, якби на бульварі імені Тараса Шевченка на місці знесених монументів з’явилися пам’ятники і Симону Петлюрі, і князю Київському Святославу Хороброму!” – наголосив Павло Мовчан.

Зазначимо, що одному з лавреатів – Олександру Пономареву – мовознавцеві, журналісту, активному діячеві ВУТ “Просвіта” – відзнаку імені Симона Петлюри присвоїли посмертно.

Підготував **Ігор ЗОЦ**
Фото з відкритих джерел

День Вишиванки в Норт Порті

Віра БОДНАРУК,
культурно-освітня референтка Осередку імені святого Андрія (США)
Світлини Віктора Лісничого

Нещодавно в Осередку імені святого Андрія в Норт Порті, Флорида, відбулося величаве відзначення Дня Вишиванки. Свято було організоване учителькою Української Школи при Осередку Іриною Левицькою, яка нещодавно прибула на Флориду з Буковини.

У програмі брали участь діти Української Школи, вокальний ансамбль української баптистської церкви під керівництвом Наталії Ковальчук та учні музики Оксани Андрішко.

Приємним і цікавим був показ стародавніх вишиванок з різних частин України з колекції Анни Росінської, які вона збирала багато років. Її коментарі цікаво пояснювали унікальність кожного строю.

На свято Вишиванки були запрошені не тільки батьки учнів, а й члени громади, щоб разом відзначити це унікальне свято української культури. Для дітей проводили різноманітні творчі майстер-кляси, розписи пряників, малюнки на асфальті та вишивку хрестиком.

Перекуску для дітей і гостей організувала Юля Даниловець, а спонсорами імпрези були члени управи Осередку В. Боднарук, Д. і Е. Томашоскі та Г. і В. Лісничі. Щира подяка всім учасникам свята.

Краєзнавчі балачки

Світлана ОВЧИННИКОВА,
Ганна СТОЛЯРОВА,
м. Харків

26 травня в Салтівському територіальному центрі надання соціальних послуг міста Харкова відбувся захід “Повернення Тараса Шевченка в Україну: до 165-річчя з дня перепоховання Великого Кобзаря”. Ця подія стала черговою зустріччю, проведеною в рамках культурно-освітнього проєкту “Краєзнавчі балачки” для відвідувачів центру, який успішно реалізується вже другий рік за ініціативи відділу “Україніка” ім. Т. Г. Шевченка Харківської державної наукової бібліотеки ім. В. Г. Короленка. Зустрічі відбуваються за всебічного сприяння директорки закладу Тетяни Яценко та завідувачки денного відділення Тетяни Гури.

Локація обрана невипадково, адже Салтівка – один із районів Харкова, що найбільше постраждали від ворожих обстрілів та бомбардувань. Сьогодні тут перебувають на обліку не лише місцеві жителі, а й внутрішньо переміщені особи з багатостраждальних Куп’янська та Вовчанська. Такі заходи демонструють незламність духу харків’ян, які, попри постійні загрози та обстріли агресора, продовжують жити повноцінним життям, наповненим різноманітними науковими, літературними та культурно-мистецькими подіями.

Перед відвідувачами центру виступила відома харківська дослідниця Ганна Петрівна Столярова, яка є почесним краєзнавцем України, членкинею Всеукраїнського товариства “Просвіта” ім. Тараса Шевченка та товариства “Спадщина”, а також лавреаткою премії ім. Дмитра Багалія. Ганна Петрівна багато років досліджує зв’язки Григорія Сковороди, Тараса Шевченка, Лесі Українки, Євгена Гребінки та інших відомих особистостей зі Слобожанщиною. Зворушливо й детально краєзнавиця розповіла присутнім, яких колосальних зусиль доклала тогочасна українська громада для перепоховання поета.

На знак глибокої пошани відвідувачі центру продекламували безсмертні Шевченкові вірші.

Логічним доповненням зустрічі стала розповідь про віртуальний проєкт “Слобожанський уклін Кобзареві”, створений фахівцями Харківської державної наукової бібліотеки ім. В. Г. Короленка. Його представила співробітниця відділу “Україніка” ім. Т. Г. Шевченка Світлана Іванівна Овчинникова. Цей цифровий проєкт ґрунтовно висвітлює зв’язки Тараса Григоровича з Харківщиною, знайомить із шевченкознавчим доробком місцевих науковців та історією вшанування пам’яті поета в нашому краї.

На завершення зустрічі для відвідувачів було організовано пізнавальний інтерактив – онлайн-вікторину про сторінки життя і творчості Тараса Шевченка, здебільшого запитання стосувалися вшанування пам’яті Кобзаря.

Дякуємо всім дотичним та завжди відкриті для подальшої співпраці!